

Verins i punyals

JOAN FRANCESC
MIRA

Qualsevol que conega una mica la història dels temps del Renaixement sap que en matèria d'intrigues, dones, morts, o fills complicats, els Borja no són excepcionals al costat d'altres llinatges i corts de l'Europa del seu temps, inclosa la cort pontifícia: altres papes dels segles XV i XVI no van dur precisament una vida santa i exemplar. Comprendre que les llegendes negres són males de blanquejar una mica, difícils de reduir a l'habitual grisor humana. Comprendre que quan una llegenda bèstia i maligna (totes són iguals: sexe, sang, diners, dimonis, la recepta habitual) té com a actors papes i fills de papes, la temptació és encara més grossa. Comprendre que amb això es puga fer mala informació i pitjor literatura. Però ací s'acaba la meua comprensió. Allò que em costa d'entendre és que, a hores d'ara, hom continue presentant com a veritat històrica, amb aire de novel·la o no, les més vulgars i barroeres mentides. Si algú vol vendre un subproducte literari o cinematogràfic sobre els Borja, si vol vendre novel·les on són presentats absurdament com a "família del crim", i el papa com un padrí de la màfia, és molt lliure de fer-ho. No és tan lliure de voler-ho presentar com a *històric*, és a dir, com a versemblant o realista, basat en fets que van passar, en personatges reals. Fa anys, vaig llegir les primeres cinquanta pàgines d'un esguerro firmat pel famós Mario Puzo, i no vaig poder continuar: era massa grotescament ignorant, massa ridículament fals, massa de tot. L'autor no sabia què era un papa, què era un bisbe, un cardenal, un concili,

un conclave, un palau romà, un Orsini, no sabia absolutament res. Però això és el que es vengué per milions d'exemplars en tot el planeta. Llavors a Espanya, per acabar-ho d'adobar, en la revista dominical d'un gran diari seriós, comentant la novel·la, Alexandre VI hi apareixia associat a Hitler, Stalin, Àtila i Neró. El més pervers de tots els pontífexs, que realitzà "*verdaderos alardes de desenfreno*", pare de Lucrècia, "*una de las mujeres más pervertidas del Renacimiento*" (pobra Lucrècia, després de tants anys!). Deia que "*consiguió convertir el Vaticano en un grandioso burdel*". Després vingué una pel·lícula espanyola igualment ignorant, bèstia i banal, i després arribà a la Televisió de Catalunya una producció nord-americana que supera tota infàmia, ignorància i barbàrie anterior. Abans d'emetre la sèrie, la direcció de TV3 m'envià els CD i em demanà opinió, i vaig respondre assegurant que era falsa de tota falsedat, intolerable, repugnant i estúpida: la van emetre igualment.

I fa pocs dies, el 14 de febrer, en una columna de l'última pàgina del diari *El País*, un famós escriptor valencià començava així l'article: "*Decía Joan Fuster que todos los papas y príncipes renacentistas eran unos facinerosos, pero los nuestros, los Borgias valencianos eran los mejores, los más profesionales y también los más imaginativos, puesto que al crimen le añadían un voluptuoso placer. A la hora de impartir el veneno unas veces lo hacían con la liturgia sinuosa de un sacramento vertiendo la pócima desde el falso anillo en la copa del distraído comensal y otras usaban el matarratas a porrón entre grandes carcajadas como una gracia añadida al banquete. Y si se veían obligados a sustituir el veneno por el puñal, eran partidarios de una estocada rápida y por la espalda que les diera tiempo a llegar a los oficios a pedir perdón a Dios. Cada tierra imparte su genio*". Bé, en primer lloc he de recordar, agraït encara, que el mateix escriptor va presentar l'edició castellana del meu *Borja Papa* a Madrid i, com que havia llegit el llibre, cal suposar que és conscient que totes aquestes bestieses banals són rigorosament falses. Però ja se sap que, en tractar-se dels Borja, tot es despatxa, tot es pot dir, tot pot ser objecte d'estúpida infàmia. Que Déu ens empare, perquè això no té remei: deu ser cosa d'un destí implacable i fatal. Vinga, doncs: don Corleone papa, la màfia renaixentista, l'incest, els verins, la dona barbuda, els punyals, l'escala damunt de la cabra, i a veure qui la diu més grossa. Quant a l'autoritat de Fuster en aquesta matèria, dubte que hagués dit mai això que li és atribuït, a pesar que en el seu temps la realitat històrica de la família era molt menys coneguda que la llegenda vulgar. Ara, però, després de tants llibres, articles, congressos i simposis, insistir en les mateixes vulgaritats ja no és simplement frívol, és imperdonable. Qui sap si és també el geni de la terra. O que el verí dels Borja encara actua, passats més de cinc segles.

«PERÒ JA SE SAP QUE, EN TRACTAR-SE DELS BORJA, TOT ES DESPATXA, TOT ES POT DIR, TOT POT SER OBJECTE D'ESTÚPIDA INFÀMIA. QUE DÉU ENS EMPARE, PERQUÈ AIXÒ NO TÉ REMEI: DEU SER COSA D'UN DESTÍ IMPLACABLE I FATAL»